

سوال نمبر 1

باقی صدیقی پوٹھوہاری زبان اور ثقافت نون رینی کتاب ”کچے گھڑے“ وچ کیویں اگھیریا اے۔ ثابت کرو۔

تعارف :-

باقی صدیقی دا شمار نونیں پنجابی نظم دے اگھڑویں شاعراں وچ ہوندا اے۔ اوہ راولپنڈی دیش دے سہام دے رسن آے سن جہڑا پوٹھوہار دا علاقہ کہلاندا اے۔ ایہ وچ اے کہ اوہناں دیاں نظماں پوٹھوہاری کچے وچ نیں۔ باقی صدیقی نے چھوٹی چھوٹی چھوٹیاں چھوٹیاں موضوعی نظماں وچ وڈیاں وڈیاں گلداں تے نت نونیں رجحاناں نون بڑی خوبورتی نال بیان کیتا اے۔ اوہناں دیاں نظماں وچ پوٹھوہاری پینڈوئے شہری ولسوں دیاں خوبورت تے سن مہیاں تصویراں نظر آندیاں نیں۔ ایس توں اڈ اوہناں دیاں کچے نظماں نوک گیتاں دی نکرے انداز وچ نیں جبرکہ زیادہ تر نظماں وچوں نوک گیتاں والا رنگ ڈھنگ جھنڈا اے۔

کچے گھڑے دا ویروا :-

کچے گھڑے باقی صدیقی دا پنجابی نظماں دا مجموعہ اے جہڑا دہلی واری مجلس شاہ حسین لاہور وچوں 1967 وچ چھپیا۔ مجموعہ دے وچ کل 44 نظماں نیں۔ اوہ دے وچوں کچھ اے نیں۔

- * باری وچ بیٹا تکان
- * دل عمراں نا پینڈا نا پے
- * کھین دے دن جاہ

پنجابی ثقافت وچ کجا گھڑا سوسنی مہیوال دے
 عشق دی علامت اے۔ جدتہ علاقہتی طور
 تے کچھ گھڑے توں مراد انسان دا عارفی تہ
 فانی ہونا اے۔ یعنی کجا گھڑا انسانی زندگی
 دے عارفی فانی تے بہ ثبات ہون دا استعارہ

کچھ گھڑے وچ بوٹھوہاری ثقافت دیاں

جھلکیاں :-

مافی مدنی بوٹھوہاری نظم
 دے وڈے شاعر نیں۔ اوہناں دیاں نظماں
 بوٹھوہاری تہذیب و ثقافت دیاں تصویراں نیں۔
 اوہناں بوٹھوہاری معاشرے تے سوماں دے
 مسائل نوں نظماں راہیں اگھڑے دا آسیر لیا اے۔
 نظماں دے کچھ خاص موضوعات درج ذیل نیں۔

1 بوٹھوہاری معاشرتی حالات :-

نظماں وچ
 بوٹھوہاری معاشرتی حالات دا گہرا شعور نظر
 آند اے۔ اوہناں دیاں نظماں اجیہے حالات
 تے وارداناں دا بیان نیں جیہناں نال ہر بندہ
 کدی نہ کوی دوجار ہوندا اے۔
 ”باری وچ بیٹھا نکاں“ استعاراتی نظم اے جیہدے
 وچ ناقابل اصلاح معاشرے دی گل اے۔ اوڈے
 وچ کسے عورت دی عزت محفوظ نہیں۔ نکاں تک
 نہ سفاں توں مراد اوہ دکھ اے جیہنوں برداشت
 کرنا سخت مشکل اے۔ نظم دے دو بند پاروں
 دیکھو۔

بدل آن تے جھکڑ جھلن
 جیہڑے اوڈں صاف جھلن
 نکاں تک نہ سفاں
 باری وچ بیٹھا نکاں

صلی ہوئی حیا در حلی
 گلی گلی نیا اڑی مٹی
 بھگاں بھگن سگماں
 باری وج بیٹھا نکاں

2 یوٹھو باری لوکاں دا مزاج تے روپے :-

باقی مددنی
 لوکاں دے مزاج، روپے تے نفسیات دے جنگ
 جانوسن - اوسناں اینیاں نظماں وج یوٹھو باری
 لوکاں دے مزاج دا تجزیہ کر کے دسیا اے کہ
 کیویں بندہ ظالم تے ماطن دے فرق یاروں
 وکھو وکھو نظر آندا اے - نظم "میں تے میں
 دی ونلی" وکھو -

3 میں انسان

صنڈے لئی بچاویں

بک بچاواں دنیا تے

پور د بچاواں صنڈے اندر شوں

باقی مددنی دے گہرے شعور نے لئی لہائیاں تے کوچھاں لوں
 ساہنے بیان دا جتن بنا اے -

3 یوٹھو باری معاشرے دیاں خرابیاں :-

باقی مددنی
 اپنے عہد دیاں خرابیاں نو چنگی طرح واقف سن -
 اوہ سرفاٹ دی غیر مساوی تقسیم، حرباں سرکار دے
 غیر زور دارانہ روپے، معاشرتی بے راہ روی
 سفارشل تے رستورٹ دے بیان وج طنز دے
 گہرے نشتر جلائیے وکھائی دیندے نیں - نظم "باسہ"
 وج علاقہ سماجی تصویر وکھو - پشیرا تے رات
 جیندے توں ستر پوشی دا تصور ابھرا اے اوہ

وی حفرت انسان دے کارے ویکھ کے شہزادہ
ہو رہا اے۔

۳ بھرا اکھیاں توٹ گھنڈ
تے رات کرے اوران
پک دوڑے آں نتھا کر کے
سین مجدے انسان

4 پوٹھو ہاری تہذیب و ثقافت دی موت دا
نوحہ :-

اپنی مٹی نال سر کسے نوں پیار پوندا اے۔
ایہو وج اے کہ اپنے ملک یا علاقے نوں دھرتی
رمان دا درجہ دنا خلیزا اے۔ باقی مددیتی دیاں
لئی نظماں اچ دیاں نہیں جیہناں وج رشہل بہنل
دے کھ پورا جھلکارے نظر آندے نہیں۔
"ایہ نہیں مندا گراں" وج شاعر نے بیان کیا
اے کہ اوہ کھ عریے نوں بعد منڈ آیا
ر اوہنوں منڈ وج اوہ کجھ نہیں بھیا جو اوہ
چھڑ کے گیا سی۔

۳ نہ اوہ منڈھاں نہ اوہ تھوڑے
نہ اوہ گھبرے گھبرے بوڑے

نہ اوہ گوپڑی جھاں
ایہ نہیں منڈا گراں

پچھیاں گلاں کی دل سپرے
کیوں وج ترخن ہاسے کہ

ڈھولا ہاسیا گلاں
ایہ نہیں منڈا گراں

5 پوٹھو پاری کوک گیتاں دارنگ :-

باقی مدنی دریاں

نظمیں وجہ علامتی کوک گیتاں دارنگ نے جہاں
ہیں گہری ہے - گوگنا پیا سواں ڈھولا نظم
ہجے نے اسلوب بالکل کوک گیتاں والا ہے -

• گوگنا پیا سواں ڈھولا

چھوڑنے دیوین بانہ ڈھولا

دنیا لیل دل رنگ وٹائے

دھبہ عیاں فی جہڑھنی آئے

کر شہلے نی جھاں ڈھولا

گوگنا پیا سواں ڈھولا

6 پوٹھو پاری کھیڈاں :-

کھیڈن دے دن چار

نصاب دا پنجواں سرناواں ہے جہدے وجہ سائلر
نے تین دہسی کھیڈاں جھین جھوت ، کوڈی ، اٹی ڈن
دا ڈکر کر کے زندگی دا فلسفہ بیان کینا ہے -
یعنی زندگی کھیڈل ماسٹ ہے ایڈرے وجہ انسان دی
جھین توں جوانی نے پڑھایے تہ دی زندگی مک جازری
ہے -

• عین جنے نہ ساہن

کھلتی اکھیڈاں نوٹ

توں ہلاں نے اوہلے

جھپا کر کے جھوت

7 پوٹھو پاری ہجے نے اسلوب :-

باقی مدنی دریاں

پوٹھو پاری دے علاقے نال سی - اسے لئی اوسیاں
ایسے علاقے ہجے وجہ نکلیاں نکلیاں نے تہی
دریاں نظمیں لکھییاں جہڑیاں جامعیت دی خوبی

نال حالہاں نہیں۔ البتہ طرح او تہنڈا، صینڈا تے
 سیک ورگے الفاظ دی تھاں ورتدے نہیں اور
 نظماں نوں بہنا سوادی تے پراثر بناڈے نہیں
 اسیں توں اڈ اوسناں نے تہنڈاں، استخارے،
 علامتاں استخاں کیتیاں تہنڈاں جیسے پاروں
 نظماں نوں حیا حین نگ گڈ نہیں۔

حکری گل :-

حکری گل اے کہ کجے گھڑے وچ
 لوگ کیتیاں دی عہداس فطری منظر نقاری، پینڈو
 سماج، دا نقشہ، رہماں رستیاں ناظماں دا ذکر
 ماڈریاں دی ریبی، وچھوڑے دا احساس، پوچھوہیاں
 اے دی عہداس تے مٹی بیان و زبان و رنگیاں
 سناویاں خوبیاں موجود نہیں۔ معنوی تے ہستی
 اعتبار نال اوسناں دیاں نظماں نہ صرف
 نوریاں سنگوں ہیر پور تے جاندار دی نہیں چھیناں توہیں
 پنجابی نظم نوں نفوس بنیاد فراہم کیتی اے۔